

N O T A T K A

w sprawie pytań zgłoszonych do redakcji "Rzeczpospolitej" oraz "Gazety Robotniczej" we Wrocławiu.

Jednolitej interpretacji wymagają następujące kwestie.

1. Czy w świetle art.6 Ordynacji wyborczej do Senatu prawo zgłaszania kandydata na senatora odnosi się do organizacji spółdzielczych, a zwłaszcza:

- Centralnego Związku Spółdzielni "Samopomoc Chłopska",
- Wojewódzkiego Związku Gminnych Spółdzielni "Samopomoc Chłopska",
- Naczelnej Rady Spółdzielczej,
- Wojewódzkiego Porozumienia Współpracy Organizacji Spółdzielczych (przewidzianego w statucie NRS).

2. Czy gromadzenie funduszy na cele kampanii wyborczej podlega przepisom ustawy o zbiórkach publicznych i wymaga zezwolenia.

3. Czy fundusze ww. podlegają i w jakim zakresie kontroli organów państwowych.

4. Czy wydawnictwa związane z kampanią propagandową np. kandydatów podlegają cenzurze.

DYREKTOR
Biura Rad Narodowych

Młosz Wilkanowicz

Wyp 010/xi-31/1/89

16

O p i n i a

dot. art. 41 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu

Przepis art. 41 ust.1 określa trzy kategorie podmiotów uprawnionych do zgłaszania kandydatów na posłów wybieranych w okręgach wyborczych.

Po pierwsze - prawo to przysługuje enumeratywnie wymienionym w pkt. 1 organizacjom politycznym i społecznym, pod warunkiem, że zgłoszenia dokona władza naczelna lub wojewódzka wymienionej organizacji.

Po drugie - prawo to przysługuje innym organizacjom społecznym i zawodowym, pod warunkiem, że:

- organizacje te mają zasięg ogólnokrajowy,
- zgłoszenia dokona władza naczelna lub wojewódzka takiej organizacji,
- zgłoszenie kandydata zostanie potwierdzone podpisami co najmniej 3000 wyborców (pkt. 2).

Po trzecie - prawo to przysługuje wyborcom z danego okręgu wyborczego, pod warunkiem, że:

- ich liczba nie będzie mniejsza od 3000 (pkt. 3).

Tak więc tylko w drugim i trzecim wypadku mam do czynienia z koniecznością potwierdzenia zgłoszenia kandydata przez co najmniej 3000 wyborców.

W związku z tym, że wymóg ten został niejednolicie zapisany w pkt. 2 i 3, poniesiona została wątpliwość, czy potwierdzenie zgłoszenia kandydata na posła dokonanego przez uprawnioną organizację jest uprawnieniem tylko wyborców z danego okręgu wyborczego (tak jak to jest wprost zapisane w odniesieniu do zgłoszenia dokonanego przez wyborców, o którym mowa w pkt. 3), czy też pod tym zgłoszeniem podpisać się (potwierdzić je) mogą wyborcy z różnych okręgów wyborczych.

Wydaje się, że to drugie rozwiązanie jest prawidłowe, bowiem:

- 1/ trudno zrezygnować z założenia, że ustawodawca jest racjonalny i jeśli w jednym wypadku wprowadza określony wymóg (" z danego okręgu wyborczego"), a w drugim wypadku tego wymogu nie określa, to czyni to ze świadomością skutków prawnych takiego zabiegu,
- 2/ przyjmując nawet, jako dyrektywę interpretacyjną, zapisy dokonane w tym zakresie w "Porozumieniu okrągłego stołu" należy zauważyć, że nie dotyczą one zgłoszenia kandydatów na posłów, a jedynie zgłoszenie kandydatów na senatorów.
("Do zarejestrowania kandydata na senatora - bez względu na to, czy zgłasza go partia, stronnictwo czy grupa obywateli - niezbędny jest wniosek podpisany przez 3000 wyborców z danego województwa"). Tak więc mogłaby to być dyrektywa interpretacyjna tylko w odniesieniu do art. 6 Ordynacji wyborczej do Senatu.

Warto też zwrócić uwagę, iż projekt art. 41 ust.1 został przedstawiony Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej pracującej nad ordynacjami wyborczymi w brzmieniu ustalonym przez grupę roboczą powołaną w ramach "okrągłego stołu". W projekcie tym już wówczas zróżnicowany był zapis dotyczący wymogu podpisów wyborców w taki sposób jaki znalazł się ostatecznie w przyjętej przez Sejm Ordynacji wyborczej. Posłowie zwrócili uwagę na to zróżnicowanie i je zaakceptowali.

Konkludując: Należy stanąć na stanowisku, że zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt. 2, potwierdzenie zgłoszenia kandydata dokonanego przez organizację społeczną jest uprawnieniem wyborców z dowolnego okręgu wyborczego.

W y j a ś n i e n i e

Wobec problemów przedstawionych w załączonej notatce nasuwają się, kolejno do ich przedstawienia w pkt. 1-4, następujące uwagi interpretacyjne:

Ad. 1. Podstawową dyrektywą interpretacyjną "organizacji społecznych" jako podmiotów uczestniczących w życiu politycznym - upoważnionych do wysuwania kandydatów na posłów jest art.84 ust.2 Konstytucji.

Jego formuła "zrzeszenia spółdzielcze" - odniesiona do treści art.240 Prawa spółdzielczego pozwala w kontekście art.42 ust.1 pkt 2 zaliczyć do podmiotów uprawnionych do wysuwania kandydatów na posłów te z nich, których statutowy zasięg artykułowany jest w statucie jako "ogólnokrajowe".

W wyborach do rad narodowych pytanie dotyczyło podobnych uprawnień dla spółdzielni - interpretacja przeprowadzona na tle art.1 Prawa spółdzielczego - przy zastosowaniu dyrektywy interpretacyjnej z art.84 ust.2 Konstytucji sprawiła, iż spółdzielnie, w odróżnieniu do zrzeszeń spółdzielczych znalazły się poza kręgiem podmiotów uprawnionych do zgłaszania kandydatów na radnych.

Art.240 Prawa spółdzielczego

"Związek spółdzielczy jest samorządną organizacją spółdzielczą, której celem jest zapewnienie pomocy w statutowej działalności zrzeszonych w nim spółdzielni".

Ustawa z 8.VI.1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła wyróżnia, artykułując je jako "organizacje społeczno-zawodowe" - "Cechy" (art.25), "Izby Rzemieślnicze" (art.32) i "Centralny Związek Rzemiosła" (art.37).

O ile ustawowa formuła "Izby Rzemieślniczej" określa jej zasięg jako "wojewódzki lub obejmujący kilka województw" - co w kontekście wymogu ogólnokrajowego zasięgu - wyklucza

20

ją z kręgu podmiotów uprawnionych do zgłaszania kandydatów na posłów - o tyle bez wątpienia prawo to przysługuje "Centralnemu Związkowi Rzemiosła". Cech ma to prawo - jeśli jego zasięg działania określony w statucie będzie "ogólnokrajowy" - ustawa bowiem nie określa terytorialnej właściwości tej organizacji społeczno-zawodowej. Tak więc Centralny Związek Rzemiosła i ew. Cechy są tymi innymi organizacjami społecznymi", których ogólnokrajowy zasięg daje im prawo z art.41 ust.1 pkt.2 Ordynacji wyborczej.

Konkludując: w świetle art.84 ust.2 Konstytucji prawo do zgłaszania kandydatów na posłów mają:

- ogólnokrajowe zrzeszenia spółdzielcze; realizować to prawo mogą zarówno ich władze naczelne jak i wojewódzkie,
- Centralny Związek Rzemiosła i te Cechy, których zasięg w zarejestrowanym statucie określony jest jako "ogólnokrajowy"; realizacja prawa należy do władz centralnych, naczelnych lub wojewódzkich tych organizacji.

Tak więc prawo zgłaszania przysługuje Centralnemu Związkowi Spółdzielni "Samopomoc Chłopska" i Naczelnej Radzie Spółdzielczej. Nie przysługuje natomiast Wojewódzkiemu Związkowi Gminnych Spółdzielni "Samopomoc Chłopska", gdyż Związek ten ma zasięg wojewódzki.

Prawa zgłaszania nie ma również Wojewódzkie Porozumienie Współpracy Organizacji Spółdzielczych przewidziane w statucie NRS, gdyż Porozumienie to nie stanowi ani wojewódzkiej ani naczelnej władzy Naczelnej Rady Spółdzielczej.

Ad. 2. Ordynacje wyborcze nie regulują spraw związanych z gromadzeniem środków na cele kampanii wyborczej. Należy stąd wnosić, że gromadzenie funduszy w drodze zbiórki publicznej podlega przepisom ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz.U. z 1933 r. Nr 22, poz.162, z 1948 r. Nr 36, poz.250 i z 1971 r. Nr 12, poz.115). Zgodnie z tą ustawą gromadzenie funduszy w drodze zbiórki publicznej wymaga pozwolenia właściwego (ze względu na obszar, na którym zbiórka ma się odbyć) organu

administracji państwowej.

Ad. 3. Zgodnie z cyt. wyżej ustawą o zbiórkach publicznych (art. 8) władza (organ), która udzieliła pozwolenia, może w każdym czasie sama lub przez podległe sobie władze informować się o stanie akcji zbiórkowej, w szczególności przez wgląd w akta, księgi oraz dokumenty kasowe, żądać ustnych i pisemnych wyjaśnień oraz wysyłać swoich delegatów na posiedzenia instytucji prowadzących zbiórkę.

Postanowienia o kontroli zużycia funduszków, uzyskanych ze zbiórki nie odnoszą się do stowarzyszeń podlegających w tym zakresie nadzorowi z mocy prawa o stowarzyszeniach. Szczegółowe sprawy dotyczące m.in. kontroli reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lipca 1934 r. o sposobach przeprowadzenia zbiórek publicznych oraz kontroli nad tymi ziórkami.